BENDROJO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. gegužės 19 d. *

Byloje T-18/05

IMI plc, įsteigta Birmingame, Vorvikšyre (Jungtinė Karalystė),

IMI Kynoch Ltd, įsteigta Birmingame,

Yorkshire Copper Tube, įsteigta Liverpulyje, Mersisaide (Jungtinė Karalystė),

atstovaujamos advokatų M. Struys ir D. Arts,

ieškovės,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą É. Gippini Fournier ir S. Noë,

atsakovę,

* Proceso kalba: anglų.

dėl prašymo panaikinti 2004 m. rugsėjo 3 d. Komisijos sprendimo C (2004) 2826, susijusio su [EB] 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/38.069 – Variniai vandentiekio vamzdžiai), 1 straipsnio h–j punktus ir 2 straipsnio f punktą arba sumažinti ieškovėms šiuo sprendimu skirtas baudas,

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkė M. E. Martins Ribeiro, teisėjai S. Papasavvas ir N. Wahl (pranešėjas),

posėdžio sekretorius N. Rosner, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. lapkričio 24 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

1 *IMI plc*, *IMI Kynoch Ltd* ir *Yorkshire Copper Tube* (toliau bendrai vadinamos IMI grupe arba ieškovėmis) priklauso tarptautinei inžinerijos įmonių grupei, kurios patronuojanti bendrovė IMI yra pagal Anglijos teisę įsteigta bendrovė, kotiruojama Londono biržoje (London Stock Exchange).

1. *Administracinė procedūra*

2 2001 m. sausio mėn. gavusi *Mueller Industries Inc.* pateiktą informaciją, 2001 m. kovo mėnesį Komisija iš anksto neįspėjusi atliko patikrinimus kelių įmonių, veikiančių varinių vamzdžių sektoriuje, patalpose pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), 14 straipsnį.

3 2001 m. balandžio 9 d. ir 10 d. buvo atlikti papildomi patikrinimai *KME Germany AG* (buvusi *KM Europa Metal AG*) ir *Outokumpu Oyj* bei *Luvata Oy* (buvusios *Outokumpu Copper Products Oy*) (toliau bendrai vadinamos *Outokumpu* grupe) patalpose. 2001 m. balandžio 9 d. *Outokumpu* pateikė Komisijai pasiūlymą bendradarbiauti pagal Komisijos pranešimą dėl baudų neskyrimo arba sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, p. 4, toliau – 1996 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo) tiek dėl pramoninių, tiek dėl vandentiekio vamzdžių. Atlikusi papildomus patikrinimus Komisija savo tyrimą, susijusį su variniais vamzdžiais, išskyrė į tris atskiras procedūras, t. y. bylą COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai), bylą COMP/E-1/38.121 (Jungiamosios detalės) ir bylą COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai).

4 2001 m. gegužės 30 d. laišku *Outokumpu* grupė pateikė Komisijai memorandumą su įvairiais priedais, apibūdinantį varinių vamzdžių sektorių ir su juo susijusius slaptus susitarimus.

5 2002 m. birželio 5 d. byloje COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai), Komisijos iniciatyva įvyko pokalbis su *Outokumpu* grupės atstovais dėl šios grupės pasiūlymo bendradarbiauti. Grupė taip pat nurodė sutinkanti, kad Komisija apklaustų jos personalą, susijusį su susitarimais, nagrinėjamais byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai).

6 2002 m. liepos mėn. byloje COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai) Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsniu, *Wieland-Werke AG* (toliau – *Wieland*) ir KME grupei [kurią sudaro *KME Germany*, *KME France SAS* (buvusi *Tréfimétaux SA*) ir *KME Italy SpA* (buvusi *Europa Metalli SpA*)] išsiuntė prašymus pateikti informaciją, o *Outokumpu* grupei pasiūlė, kad ši pateiktų papildomos informacijos. 2002 m.

spalio 15 d. KME grupė patenkino minėtą prašymą pateikti informaciją. Jos atsakyme taip pat buvo prisipažinimas ir prašymas jos atžvilgiu taikyti 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai). Be to, KME grupė leido Komisijai visą byloje COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai) pateiktą informaciją naudoti byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai).

7 2003 m. sausio 23 d. *Wieland* pateikė Komisijai prisipažinimą kartu su prašymu jos atžvilgiu byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) taikyti 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo.

8 Byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) Komisija *Boliden* grupei [kurią sudaro *Boliden AB*, *Outokumpu Copper Fabrication AB* (buvusi *Boliden Fabrication AB*) ir *Outokumpu Copper BCZ SA* (buvusi *Boliden Cuivre & Zinc SA*)], *HME Nederland BV* (toliau – HME) ir *Chalkor AE Epexergasias Metallon* (toliau – *Chalkor*) 2003 m. kovo 3 d. išsiuntė prašymus pateikti informaciją, o 2003 m. kovo 20 d. tokį prašymą išsiuntė IMI grupei.

9 2003 m. balandžio 9 d. *Chalkor* atstovai susitiko su Komisijos atstovais ir paprašė minėtos įmonės atžvilgiu byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) taikyti 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo.

10 2003 m. rugpjūčio 29 d. Komisija byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) atitinkamoms bendrovėms išsiuntė pranešimą apie kaltinimus. Po to, kai

minėtos bendrovės susipažino su elektronine bylos medžiagos versija ir pateikė savo pastabas raštu, visos, išskyrus HME, dalyvavo 2003 m. lapkričio 28 d. apklausoje.

11 2003 m. gruodžio 16 d. Komisija priėmė sprendimą C(2003) 4820 galutinis, susijusį su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/38.240 – Pramoniniai vamzdžiai), kurio santrauka buvo paskelbta 2004 m. balandžio 28 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL L 125, p. 50).

2. *Ginčijamas sprendimas*

12 2004 m. rugsėjo 3 d. Komisija priėmė sprendimą C(2004) 2826, galutinis, susijusį su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/38.069 – Variniai vandentiekio vamzdžiai) (toliau – ginčijamas sprendimas), kurio santrauka buvo paskelbta 2006 m. liepos 13 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL L 125, p. 50).

13 Ginčijamame sprendime, be kita ko, nustatyta:

„*1 straipsnis*

Toliau nurodytos įmonės, nurodytais laikotarpiais dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose, kuriais varinių vandentiekio vamzdžių sektoriuje buvo nusta-

tomos kainos ir dalijamasi rinkomis, pažeidė (EB) 81 straipsnio 1 dalį, o nuo 1994 m. sausio 1 d. – EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį:

a) *Boliden* <...> solidariai su [*Outokumpu Copper Fabrication*] ir [*Outokumpu Copper BCZ*] nuo 1988 m. birželio 3 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

b) [*Outokumpu Copper Fabrication*] solidariai su *Boliden* <...> ir [*Outokumpu Copper BCZ*] nuo 1988 m. birželio 3 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

c) [*Outokumpu Copper BCZ*] solidariai su *Boliden* <...> ir [*Outokumpu Copper Fabrication*] nuo 1988 m. birželio 3 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

d) *Austria Buntmetall AG*:

   i) solidariai su *Buntmetall Amstetten* [*GmbH*] vėliausiai nuo 1998 m. rugpjūčio 29 d. iki 1999 m. liepos 8 d. ir

   ii) solidariai su [*Wieland*] ir *Buntmetall Amstetten* <...> nuo 1999 m. liepos 9 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

e) *Buntmetall Amstetten* <...>:

   i) solidariai su *Austria Buntmetall* <...> vėliausiai nuo 1998 m. rugpjūčio 29 d. iki 1999 m. liepos 8 d. ir

ii) solidariai su [*Wieland*] ir *Austria Buntmetall* <...> nuo 1999 m. liepos 9 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

f) [*Chalkor*] vėliausiai nuo 1998 m. rugpjūčio 29 d. ir bent iki 1999 m. rugsėjo pradžios;

g) [HME] vėliausiai nuo 1998 m. rugpjūčio 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

h) IMI <...> solidariai su *IMI Kynoch* <...> ir *Yorkshire Copper Tube* <...> nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

i) *IMI Kynoch* <...> solidariai su IMI <...> ir *Yorkshire Copper Tube* <...> nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

j) *Yorkshire Copper Tube* <...> solidariai su IMI <...> ir *IMI Kynoch* <...> nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

k) [*KME Germany*]:

i) individualiai nuo 1988 m. birželio 3 d. iki 1995 m. birželio 19 d. ir

ii) solidariai su [*KME France*] ir [*KME Italy*] nuo 1995 m. birželio 20 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

l) [*KME Italy*]:

i) solidariai su [*KME France*] nuo 1989 m. rugsėjo 29 iki 1995 m. birželio 19 d. ir

ii) solidariai su [*KME Germany*] ir [*KME France*] nuo 1995 m. birželio 20 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

m) [*KME France*]:

i) solidariai su [*KME Italy*] 1989 m. rugsėjo 29 iki 1995 m. birželio 19 d. ir

ii) solidariai su [*KME Germany*] ir [*KME Italy*] nuo 1995 m. birželio 20 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

<...>

s) *Outokumpu* <...> solidariai su [*Luvata*] nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

t) [*Luvata*] solidariai su *Outokumpu* <...> nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d.;

u) [*Wieland*]:

i) individualiai nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 1999 m. liepos 8 d. ir

ii) solidariai su *Austria Buntmetall* <...> ir *Buntmetall Amstetten* <...> nuo 1999 m. liepos 9 d. iki 2001 m. kovo 22 d.

2 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytus pažeidimus skiriamos tokios baudos:

a) *Boliden* <...>, [*Outokumpu Copper Fabrication*] ir [*Outokumpu Copper BCZ*] solidariai 32,6 mln. eurų;

b) *Austria Buntmetall* <...> ir *Buntmetall Amstetten* <...> solidariai 0,6695 mln. eurų;

c) *Austria Buntmetall* <...>, *Buntmetall Amstetten* <...> ir [*Wieland*] solidariai 2,43 mln. eurų;

d) [*Chalkor*] 9,16 mln. eurų;

e) [HME] 4,49 mln. eurų;

f) IMI <...>, *IMI Kynoch* <...> ir *Yorkshire Copper Tube* <...> solidariai 44,98 mln. eurų;

g) [*KME Germany*] 17,96 mln. eurų;

h) [*KME Germany*], [*KME France*] ir [*KME Italy*] solidariai 32,75 mln. eurų;

i) [*KME Italy*] ir [*KME France*] solidariai 16,37 mln. eurų;

j) *Outokumpu* <...> ir [*Luvata*] solidariai 36,14 mln. eurų;

k) [*Wieland*] atskirai 24,7416 mln. eurų.

<...>“

14 Komisija nusprendė, kad atitinkamos įmonės dalyvavo darant vieną tęstinį ir sudėtinį, o *Boliden* grupės, KME grupės ir *Wieland* atveju – ir įvairialypį pažeidimą (toliau – kartelis arba nagrinėjamas pažeidimas). Komisija nurodė, kad nacionaliniai susitarimai nebuvo aptariami ginčijamame sprendime (ginčijamo sprendimo 2 ir 106 konstatuojamosios dalys).

Nagrinėjami produktai ir rinkos

15 Atitinkamas sektorius, t. y. varinių vamzdžių gamybos sektorius, apima dvi produktų grupes: pramoninius vamzdžius, kurie skirstomi į atskirus pogrupius atsižvelgiant į jų galutinį naudojimą (orui kondicionuoti ir aušinti, sujungimams, vandens šildytuvams ir dujų katilams, filtrams džiovintuvams ir telekomunikacijoms), ir vandentiekio vamzdžius (taip pat vadinamus „santechnikos vamzdžiai“), kurie naudojami pastatuose vandentiekio sistemoms, dujų ir mazuto vamzdynams bei šildymo sistemoms (ginčijamo sprendimo 3 konstatuojamoji dalis).

16 Komisija nusprendė, kad bylose COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) ir COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai) nagrinėjami du atskiri pažeidimai. Šiuo atžvilgiu ji iš esmės rėmėsi aplinkybe, kad „susitarimus, viena vertus, dėl vandentiekio vamzdžių ir, kita vertus, dėl pramoninių vamzdžių sudarė skirtingos įmonės (ir skirtingi šių įmonių darbuotojai), be to, minėti susitarimai buvo vykdomi taip pat skirtingai“. Be to, Komisija nusprendė, kad vandentiekio vamzdžių sektorius skyrėsi nuo pramoninių vamzdžių sektoriaus klientų, galutinio panaudojimo ir produktų techninių savybių požiūriu (ginčijamo sprendimo 4 ir 5 konstatuojamosios dalys).

17 Dėl varinių vandentiekio vamzdžių Komisija ginčijamame sprendime nurodė, kad ši produktų grupė apėmė du produktų „pogrupius“: neizoliuotus varinius vamzdžius ir izoliuotus varinius vamzdžius. Ji nurodė, kad „neizoliuoti variniai vamzdžiai ir izoliuoti variniai vamzdžiai ne visada gali pakeisti vieni kitus ir kad jie gali sudaryti atskiras produktų rinkas Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams prasme“ (OL C 372, 1997, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 155). Vis dėlto ginčijamo sprendimo priėmimo tikslu Komisija nusprendė, kad šie du produktų „pogrupiai“ turi būti vertinami kaip „viena ir ta pati produktų grupė <...>, nes iš esmės tos pačios įmonės (ir tie patys šių įmonių darbuotojai) dalyvavo sudarant susitarimus dėl šių dviejų produktų pogrupių, o

susitarimai buvo vykdomi panašiai“ (ginčijamo sprendimo 13 ir 459 konstatuojamosios dalys).

18 Ginčijamame sprendime Komisija taip pat nurodė, kad atitinkama geografinė rinka apėmė Europos ekonominę erdvę (EEE). Ji nusprendė, kad 2000 m. EEE neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinkos vertė buvo apie 970,1 mln. eurų, o izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinkos vertė buvo 180,9 mln. eurų. Todėl bendra dviejų rinkų vertė 2000 m. EEE sudarė 1 151 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 17 ir 23 konstatuojamosios dalys).

Nagrinėjamo pažeidimo sudedamosios dalys

19 Komisija nurodė, kad nagrinėjamas pažeidimas pasireiškė trimis skirtingomis, tačiau susijusiomis formomis (ginčijamo sprendimo 458 ir 459 konstatuojamosios dalys). Pirmą kartelio dalį sudarė susitarimai, sudaryti tarp „SANCO gamintojų“. Antrą nagrinėjamo pažeidimo dalį sudarė susitarimai, sudaryti tarp „WICU ir “Cuprotherm „gamintojų“. Galiausiai trečia kartelio dalis buvo susijusi su susitarimais, sudarytais didesnės neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių gamintojų grupės viduje ir pavadintais „išplėstiniai Europos susitarimai“.

Susitarimai tarp „SANCO gamintojų“

20 SANCO yra tiek prekių ženklas, tiek nuoroda į specialią techniką, naudojamą gaminant aukščiausios kokybės nesioksiduojančius varinius vandentiekio vamzdžius.

Techniką 1980 m. užpatentavo įmonė *Usines à cuivre et à zinc*. *Boliden* grupė turėjo pirminį gamybos būdo patentą iki jo galiojimo pabaigos, t. y. iki 2000 m., tačiau prekių ženklas SANCO jai priklausė ne visose Europos valstybėse. Jos konkurentė, KME grupė, pateikė prašymą ir jai buvo leista užregistruoti prekių ženklą SANCO savo vardu keliose Europos valstybėse. Vėliau KME grupė užpatentavo keletą pirminio patento patobulinimų ir abi konkurentės viena kitai suteikė licencijas naudoti viena kitos patentus ir prekių ženklus. Nuo 1981 m. KME grupė ir *Boliden* grupė prekių ženklo ir patento naudojimo licenciją suteikė *Wieland* (ginčijamo sprendimo 115–118 konstatuojamosios dalys).

21 Komisija ginčijamame sprendime nusprendė, kad nuo 1988 m. susitarimai tarp „SANCO gamintojų“ buvo daugiau nei paprasčiausi santykiai tarp licencijų „davėjo“ ir „gavėjo“. Ji mano, kad tarp šių gamintojų, t. y. KME grupės, *Boliden* grupės ir *Wieland*, nuo 1998 m. birželio mėn. iki 1994 m. pirmojo semestro egzistavo susitarimas dėl tikslinių kainų, nuolaidų dydžio ir pardavimo bei rinkos dalių pasidalijimo (toliau – SANCO susitarimai). Šių susitarimų vykdymo priežiūra iš esmės buvo pagrįsta duomenų apie gamybą ir pardavimą keitimusi tarp „SANCO gamintojų“ (ginčijamo sprendimo 125–146 ir 456 konstatuojamosios dalys).

Susitarimai tarp „WICU ir “Cuprotherm „gamintojų“

22 WICU ir „Cuprotherm“ yra užpatentuotų izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių prekių ženklai.

23 Prekių ženklas WICU ir su juo susiję patentai priklauso KME grupei, kuri prekių ženklo ir patento naudojimo licenciją suteikė *Wieland*. O prekių ženklas„Cuprotherm“ ir su juo susiję patentai priklauso *Wieland*, kuri prekių ženklo ir patento naudojimo licenciją suteikė KME grupei (ginčijamo sprendimo 121 konstatuojamoji dalis).

24 Komisija ginčijamame sprendime nusprendė, kad susitarimai, sudaryti tarp KME grupės ir *Wieland*, susiję su WICU ir „Cuprotherm“ vamzdžiais, nebuvo paprasčiausi licencijų „davėjo“ ir „gavėjo“ santykiai. KME grupė ir *Wieland* sukūrė antikonkurencinius santykius, pasireiškusius keitimusi svarbia informacija ir izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių kiekio bei kainos koordinavimu (toliau –WICU ir „Cuprotherm“ susitarimai) (ginčijamo sprendimo 149 konstatuojamoji dalis).

Išplėstiniai Europos susitarimai

25 Ginčijamame sprendime Komisija nurodė, kad, be SANCO susitarimų ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimų, pažeidimą sudarė trečia dalis, apimanti susitarimus tarp didesnės neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių gamintojų grupės narių (ginčijamo sprendimo 102, 104, 105, 108–111, 147, 148, 461 ir 462 konstatuojamosios dalys).

26 Šios didesnės grupės narių iš pradžių buvo penki, t. y. KME grupė, *Wieland*, *Outokumpu* grupė, IMI grupė ir *Mueller* (toliau – Penkių grupė). Prisijungus *Chalkor*, HME, *Boliden* grupei ir *Buntmetall* grupei (sudarytai iš *Austria Buntmetall* ir

Buntmetall Amstetten) šios grupės narių skaičius išaugo iki devynių (toliau – Devynių grupė) (ginčijamo sprendimo 216 konstatuojamoji dalis).

27 Komisija mano, kad šie devyni nariai bandė stabilizuoti neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinką nustatydami, atsižvelgiant į referencinių metų rinkos dalis, kokios ateityje turi būti rinkos dalys. Be to, ji ginčijamame sprendime nusprendė, kad šie nariai susitarė dėl keitimosi svarbia informacija, rinkos dalių pasidalijimo, pardavimo apimties, „vadovavimo“ kiekvienai rinkai mechanizmo ir dėl kainų koordinavimo nustatant kainų ribas, taikant „kainų gaires“ ir nuolaidas (ginčijamo sprendimo 192 konstatuojamoji dalis).

Nagrinėjamo pažeidimo trukmė ir tęstinumas

28 Komisija ginčijamame sprendime nurodė, kad nagrinėjamas pažeidimas KME grupės ir *Boliden* grupės atveju prasidėjo 1988 m. birželio 3 d., IMI grupės, *Outokumpu* grupės ir *Wieland* atveju – 1989 m. rugsėjo 29 d., *Mueller* atveju – 1997 m. spalio 21 d., o *Chalkor*, *Buntmetall* grupės ir HME atveju – vėliausiai 1998 m. rugpjūčio 29 dieną. Kaip pažeidimo pabaigą Komisija nurodė 2001 m. kovo 22 d., išskyrus *Mueller* ir *Chalkor* atvejus, kurios, Komisijos nuomone, pasitraukė iš kartelio atitinkamai 2001 m. sausio 8 d. ir 1999 m. rugsėjo mėn. (ginčijamo sprendimo 597 konstatuojamoji dalis).

29 Dėl nagrinėjamo pažeidimo tęstinumo *Boliden* grupės, IMI grupės, KME grupės, *Outokumpu* grupės ir *Wieland* atžvilgiu Komisija ginčijamame sprendime nurodė, kad

nors kartelis nuo 1990 m. iki 1992 m. gruodžio mėn. ir nuo 1994 m. liepos mėn. iki 1997 m. liepos mėn. buvo mažiau aktyvus, pažeidimas niekada nebuvo visiškai nutrauktas, todėl jis iš tikrųjų yra vienas pažeidimas, kuriam nesuėjęs senaties terminas (ginčijamo sprendimo 466, 471, 476, 477 ir 592 konstatuojamosios dalys).

30 Dėl HME, *Buntmetall* grupės ir *Chalkor* iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija negalėjo įrodyti jų dalyvavimo kartelyje iki 1998 m. rugpjūčio 29 d. (ginčijamo sprendimo 592 ir 597 konstatuojamosios dalys).

Baudų dydžio nustatymas

31 Ginčijamu sprendimu Komisija, remdamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 23 straipsnio 2 dalimi ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi, *Boliden* grupei, *Buntmetall* grupei, *Chalkor*, HME, IMI grupei, KME grupei, *Outokumpu* grupei ir *Wieland* skyrė baudas (ginčijamo sprendimo 842 konstatuojamoji dalis ir 2 straipsnis).

32 Baudų dydžius Komisija nustatė atsižvelgdama į nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir trukmę, t. y. į du Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje aiškiai nurodytus kriterijus, kurie pagal ginčijamą sprendimą buvo taikomi nagrinėjamo pažeidimo padarymo metu (ginčijamo sprendimo 601–603 konstatuojamosios dalys).

33 Norėdama nustatyti kiekvienai įmonei skirtinos baudos dydį Komisija taikė metodą, įtvirtintą Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir [AP] sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėse (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės), net jei ir ne visada juo rėmėsi. Ginčijamame sprendime Komisija taip pat įvertino, ar atitinkamos įmonės atitiko 1996 m. pranešime dėl bendradarbiavimo nustatytus reikalavimus, ir kiek.

Pradiniai baudų dydžiai

— Sunkumas

34 Vertindama nagrinėjamo pažeidimo sunkumą Komisija atsižvelgė į paties pažeidimo pobūdį, jo įtaką rinkai, atitinkamos geografinės rinkos dydį ir jos apimtį (ginčijamo sprendimo 605 ir 678 konstatuojamosios dalys).

35 Ji nurodė, kad rinkų pasidalijimas ir kainų nustatymas, aptariami šioje byloje, savo pobūdžiu yra labai sunkus pažeidimas, ir nusprendė, kad geografinė rinka, kurioje veikė šis kartelis, apėmė visą EEE teritoriją. Komisija taip pat atsižvelgė į tai, kad varinių vandentiekio vamzdžių rinka yra labai svarbus pramonės sektorius, kurio vertė EEE lygmeniu 2000 m., t. y. paskutiniais kartelio nepertraukiamo veikimo metais, buvo 1 151 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 606 ir 674–678 konstatuojamosios dalys).

36 Dėl įtakos rinkai Komisija nurodė, kad buvo pakankamai įrodymų, patvirtinančių, jog kartelis globaliai darė poveikį nagrinėjamai rinkai, ypač kainoms, net jei šio poveikio nebuvo įmanoma tiksliai įvertinti (ginčijamo sprendimo 670 ir 673 konstatuojamosios dalys). Šį tvirtinimą ji grindė tam tikra informacija. Pirmiausia ji atsižvelgė į kartelio įgyvendinimą, nurodydama, kad kartelio dalyvės keitėsi informacija apie pardavimo apimtį ir kainų lygį (ginčijamo sprendimo 629 ir 630 konstatuojamosios dalys).

37 Antra, ji atsižvelgė į aplinkybę, kad kartelio nariai turėjo didelę dalį, t. y. 84,6 % rinkos EEE (ginčijamo sprendimo 635 konstatuojamoji dalis).

38 Trečia, Komisija rėmėsi lentelėmis, memorandumais ir kartelio narių užrašais apie susitikimus. Šie dokumentai rodė, kad kainos augo tam tikrais kartelio veikimo laikotarpiais ir kad kartelio nariai gavo daugiau pajamų, palyginti su ankstesniais laikotarpiais. Tam tikruose minėtuose dokumentuose buvo nurodyta, kad su karteliu susiję asmenys manė, jog atitinkamoms įmonėms jis leido nustatyti tikslines kainas. Komisija taip pat remėsi buvusio vienos iš *Boliden* grupės bendrovių direktoriaus M. M., *Wieland*, *Boliden* grupės ir *Mueller* pareiškimais, pateiktais bendradarbiaujant (ginčijamo sprendimo 637–654 konstatuojamosios dalys).

39 Galiausiai Komisija konstatavo, kad per visą pažeidimo laikotarpį kartelio dalyvių atitinkamos rinkos dalys santykinai nepakito, nors jų klientai kartais keitėsi (ginčijamo sprendimo 671 konstatuojamoji dalis).

40 Iš viso to Komisija padarė išvadą, kad atitinkamos įmonės padarė labai sunkų pažeidimą (ginčijamo sprendimo 680 konstatuojamoji dalis).

— Diferencijuotas vertinimas

41 Komisija ginčijamame sprendime nustatė keturias grupes, kurios, jos nuomone, atspindi įmonių svarbą darant nagrinėjamą pažeidimą. Komisija kartelio narius į atskiras kategorijas suskirstė remdamasi kartelio dalyvių atitinkamomis rinkos dalimis parduodant nagrinėjamus produktus EEE 2000 metais. Todėl KME grupė buvo pripažinta pagrindine veikėja atitinkamoje rinkoje ir priskirta pirmai kategorijai. *Wieland* grupė (sudaryta iš *Wieland* ir *Buntmetall* grupės; 1999 m. liepos mėnesį *Wieland* perėmė grupės kontrolę), IMI ir *Outokumpu* buvo pripažintos vidutinio dydžio ūkio subjektais rinkoje ir priskirtos antrai kategorijai. *Boliden* grupė buvo priskirta trečiai kategorijai. Ketvirtai kategorijai priskirtos HME ir *Chalkor* (ginčijamo sprendimo 681–692 konstatuojamosios dalys).

42 Rinkos dalys buvo nustatytos atsižvelgiant į kiekvienos kartelio dalyvės varinių vandentiekio vamzdžių, tiek neizoliuotų, tiek izoliuotų, pardavimo apyvartas. Todėl įmonių, kurios nepardavinėjo WICU ir „Cuprotherm“ vamzdžių, rinkos dalys buvo apskaičiuotos padalijant jų neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių pardavimo apyvartas iš bendros izoliuotų ir neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinkos vertės (ginčijamo sprendimo 683 ir 692 konstatuojamosios dalys).

43 Vėliau Komisija nustatė 70 mln. eurų pradinę baudą KME grupei, 23,8 mln. eurų – *Wieland* grupei, IMI ir *Outokumpu*, 16,1 mln. eurų *Boliden* grupei ir 9,8 mln. eurų – *Chalkor* ir HME (ginčijamo sprendimo 693 konstatuojamoji dalis).

44 Atsižvelgiant į tai, kad *Wieland* ir *Buntmetall* grupė nuo 1999 m. liepos tapo viena įmonė ir kad iki 1995 m. birželio *KME France* ir *KME Italy* bendrai sudarė atskirą nuo *KME Germany* įmonę, joms atitinkamai nustatytos pradinės baudos buvo perskaičiuotos taip: 35 mln. eurų KME grupei (*KME Germany*, *KME France* ir *KME Italy* solidariai); 17,5 mln. eurų – *KME Germany*; 17,5 mln. eurų – *KME Italy* ir *KME France* solidariai; 3,25 mln. eurų *Wieland* grupei; 19,52 mln. eurų – *Wieland* ir 1,03 mln. eurų *Buntmetall* grupei (ginčijamo sprendimo 694–696 konstatuojamosios dalys).

45 Siekdama atsižvelgti į tai, kad turi būti nustatyta tokia bauda, kuri užtikrintų atgrasomąjį poveikį, *Outokumpu* nustatytą pradinę baudą Komisija padidino 50 % iki 35,7 milijono eurų, manydama, jog šios įmonės pasaulinė apyvarta, kuri viršija 5 milijardus eurų, rodo, kad jos dydis ir ekonominis pajėgumas leidžia jai tai daryti (ginčijamo sprendimo 703 konstatuojamoji dalis).

Pagrindinės baudos

46 Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija pradines baudas padidino 10 % už kiekvienus nepertraukiamus metus ir 5 % už kiekvieną šešių mėnesių ar ilgesnį, bet ne ilgesnį nei vieni metai laikotarpį. Taigi ji apskaičiavo, kad:

— IMI grupei, dalyvavusiai kartelyje 11 metų ir penkis mėnesius, pradinė 23,8 mln. eurų bauda turi būti padidinta 110 %,

— *Outokumpu* grupei, dalyvavusiai kartelyje 11 metų ir penkis mėnesius, pradinė 35,7 mln. eurų bauda, nustatyta jau padidinus ją atgrasymo tikslais, turi būt dar padidinta 110 %,

— *Boliden* grupei, dalyvavusiai kartelyje 12 metų ir devynis mėnesius, pradinė 16,1 mln. eurų bauda turi būti padidinta 125 %,

— *Chalkor*, dalyvavusiai kartelyje 12 mėnesių, pradinė 9,8 mln. eurų bauda turi būti padidinta 10 %,

— HME, dalyvavusiai kartelyje dvejus metus ir šešis mėnesius, pradinė 9,8 mln. eurų bauda turi būti padidinta 25 %,

— KME grupei, dalyvavusiai kartelyje penkerius metus ir septynis mėnesius, pradinė 35 mln. eurų bauda turi būti padidinta 55 %,

— *KME Germany*, dalyvavusiai kartelyje septynerius metus ir du mėnesius, pradinė 17,5 mln. eurų bauda turi būti padidinta 70 %,

— *KME France* ir *KME Italy*, dalyvavusioms kartelyje penkerius metus ir 10 mėnesių, pradinė 17,5 mln. eurų bauda turi būti padidinta 55 %,

— kadangi buvo pripažinta, jog *Wieland* individualiai atsakinga už devynerių metų ir devynių mėnesių laikotarpį ir solidariai su *Buntmetall* grupe atsakinga už papildomą vienų metų ir aštuonių mėnesių laikotarpį, pradinė 19,52 mln. eurų bauda, skirta tik *Wieland*, turi būti padidinta 95 %, o pradinė 3,25 mln. eurų bauda, skirta *Wieland* ir *Buntmetall* grupei solidariai, turi būti padidinta 15 % (ginčijamo sprendimo 706–714 konstatuojamosios dalys).

47 Taigi atitinkamoms įmonėms skirtinos pagrindinės baudos yra tokios:

— KME grupei – 54,25 mln. eurų,

— *KME Germany* – 29,75 mln. eurų,

— *KME France* ir *KME Italy* (solidariai) – 27,13 mln. eurų,

— *Buntmetall* grupei – 1,03 mln. eurų,

— *Wieland* grupei – 3,74 mln. eurų,

— *Wieland* – 38,06 mln. eurų,

— IMI grupei – 49,98 mln. eurų,

— *Outokumpu* grupei – 74,97 mln. eurų,

— *Chalkor* – 10,78 mln. eurų,

— HME – 12,25 mln. eurų,

— *Boliden* grupei – 36,225 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 719 konstatuojamoji dalis).

Sunkinančios ir lengvinančios aplinkybės

48 *Outokumpu* grupei nustatyta pagrindinė bauda buvo padidinta 50 % dėl šios grupės pakartotinio pažeidimo, nes jai buvo skirtas 1990 m. liepos 18 d. Komisijos sprendimas 90/417/EAPB, susijęs su [AP] 65 straipsnio taikymo procedūra dėl Europos šaltai

valcuotų nerūdijančio plieno plokščių produktų gamintojų susitarimo ir suderintų veiksmų (OL L 220, p. 28) (ginčijamo sprendimo 720–726 konstatuojamosios dalys).

49 Kaip į lengvinančią aplinkybę Komisija atsižvelgė į tai, kad KME ir *Outokumpu* grupės bendradarbiaudamos jai pateikė informacijos, nenumatytos 1996 m. pranešime dėl bendradarbiavimo.

50 Todėl Komisija *Outokumpu* grupei skirtiną pagrindinę baudą sumažino 40,17 mln. eurų, t. y. suma, kuri būtų jai nustatytą už pažeidimą nuo 1989 m. rugsėjo mėn. iki 1997 m. liepos mėn., nes šį laikotarpį buvo įmanoma nustatyti tik remiantis grupės Komisijai pateikta informacija (ginčijamo sprendimo 758 ir 759 konstatuojamosios dalys).

51 Kalbant apie KME grupę, jai nustatyta pagrindinė bauda buvo sumažinta 7,93 mln. eurų dėl jos bendradarbiavimo, kuris leido Komisija nustatyti, kad nagrinėjamas pažeidimas apėmė ir izoliuotus varinius vandentiekio vamzdžius (ginčijamo sprendimo 760 ir 761 konstatuojamosios dalys).

1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymas

52 Komisija, remdamasi 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo D punktu, *Outokumpu* grupei sumažino baudą 50 %, *Wieland* grupei – 35 %, *Chalkor* – 15 %, *Boliden*

grupei ir IMI grupei – 10 %, o KME grupei – 35 %. HME bauda remiantis šiuo pranešimu nebuvo sumažinta (ginčijamo sprendimo 815 konstatuojamoji dalis).

Galutinės baudos

53 Remdamasi Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi, Komisija ginčijamo sprendimo adresatėms nustatė tokias baudas:

— *Boliden* grupei – 32,6 mln. eurų,

— *Buntmetall* grupei – 0,6695 mln. eurų,

— *Chalkor* – 9,16 mln. eurų,

— HME – 4,49 mln. eurų,

— IMI grupei – 44,98 mln. eurų,

— KME grupei – 32,75 mln. eurų,

— *KME Germany* – 17,96 mln. eurų,

— *KME France* ir *KME Italy* (solidariai) – 16,37 mln. eurų,

— *Outokumpu* grupei – 36,14 mln. eurų,

— *Wieland* grupei – 2,43 mln. eurų,

— *Wieland* – 24,7416 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 842 konstatuojamoji dalis).

Procesas ir šalių reikalavimai

54 Šį ieškinį Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarija gavo 2005 m. sausio 19 dieną.

55 Pakeitus Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į aštuntąją kolegiją, todėl ši byla paskirta šiai kolegijai.

56 Ieškovės Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį, kiek jis susijęs su h–j punktuose nurodytomis įmonėmis, ir panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio f punktą,

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, sumažinti skirtų baudų dydį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

57 Komisija Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

58 Savo ieškiniu ieškovės prašo iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą arba sumažinti joms skirtas baudas.

1. *Dėl prašymo iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą*

59 Grįsdamos šį prašymą ieškovės nurodo du ieškinio pagrindus, susijusius atitinkamai su vienodo požiūrio principo pažeidimu bei akivaizdžia vertinimo klaida ir su teisės į gynybą pažeidimu.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida

Šalių argumentai

60 Ieškovės nurodo, kad neginčija jokių faktinių aplinkybių, kuriomis remėsi Komisija konstatuodama jų padaryto pažeidimo tęstinumą. Tačiau jos tvirtina, kad Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą ir padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nuspręsdama, kad jos kartelyje dalyvavo nuo 1994 m. birželio 16 d. iki 1996 m. balandžio 11 d. (toliau – ginčijamas laikotarpis). Šiuo klausimu jos tvirtina, kad jų situacija buvo panaši į HME, *Buntmetall* grupės, *Chalkor Mueller* situaciją, tačiau minėtų įmonių atžvilgiu Komisija nusprendė, kad jų dalyvavimui kartelyje iki 1994 m. yra suėjusi senatis.

61 Ieškovių nuomone, iš ginčijamo sprendimo (476 ir 490 konstatuojamosios dalys) matyti, jog Komisija manė, kad tinkamas kriterijus nustatyti, ar įmonė tęsė dalyvavimą

kartelyje, yra aplinkybė, kad įmonė išlaikė kontaktus ar tęsė dalyvavimą susitikimuose tuo laikotarpiu, per kurį ji nurodė nutraukusi dalyvavimą minėtame kartelyje. Komisija taikė šį kriterijų nuspręsdama, kad ji negali įrodyti HME, *Buntmetall* grupės, *Chalkor* ir *Mueller* dalyvavimo darant nagrinėjamą pažeidimą tęstinumo.

62 Ieškovės nurodo, jog yra akivaizdu, kad jos ginčijamu laikotarpiu nedalyvavo jokiame kartelio susitikime ir nepalaikė jokių ryšių, kalbant apie išplėstinius Europos susitarimus. Todėl Komisija taip pat turėjo konstatuoti negalinti įrodyti jų dalyvavimo kartelyje tęstinumo.

63 Ieškovės nurodo, jog aplinkybės, kad HME, *Buntmetall* grupė, *Chalkor* ir *Mueller* nedalyvavo kartelio veikloje trejus metus, o IMI grupė – beveik dvejus metus, Komisija nevertino kaip reikšmingos nustatant minėtų subjektų dalyvavimo kartelyje tęstinumą ar pasitraukimą iš jo.

64 Bet kuriuo atveju ieškovės pažymi, kad net jei Komisija, darydama išvadą dėl neteisėto elgesio tęstinumo, atsižvelgė į ginčijamų ryšių laikino nutraukimo laiką, ji turėjo paaiškinti, kodėl jokių antikonkurencinių ryšių nebuvimas beveik dvejus metus yra nepakankamas įrodyti pažeidimo nutraukimą, o antikonkurencinių ryšių nutraukimas trejiems metams buvo pakankamas įrodyti pažeidimo nutraukimą.

65 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad Komisijos sprendimas vertinti jas skirtingai nei HME, *Buntmetall* grupę, *Chalkor* ir *Mueller*, yra pagrįstas elementais, kurie nėra reikšmingi nustatant pažeidimo tęstinumą.

66 Per posėdį ieškovės nurodė neginčijančios Komisijos išvados, kad jos 1994 m. lapkričio mėn. padidino kainas Jungtinėje Karalystėje, tačiau ginčija, kad minėtas padidinimas buvo dalyvavimo slaptuose susitikimuose 1994 m. pasekmė.

67 Pirma, Komisija tvirtina, kad buvo įrodyta, jog ieškovės padarė tęstinį pažeidimą nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 dienos. Šiuo klausimu ji nurodo, kad iš ginčijamo sprendimo (479–481, 483, 489, 639 ir 664 konstatuojamosios dalys) ir administracinės bylos medžiagos matyti, jog ieškovių noras toliau koordinuoti kainas ir dalytis rinkas nebuvo išnykęs per visą 1994 m. birželio mėn.–1996 m. balandžio mėn. laikotarpį.

68 Visų pirma ieškovės nepranešė kitiems kartelio dalyviams apie pasitraukimą. Antra, kartelio dalyviai koordinavo ir didino kainas Jungtinėje Karalystėje iki 1994 m. lapkričio mėnesio. Be to, panašu, kad šio kainų koordinavimo pasekmės veikė ir po minėtos datos. Akivaizdu, kad įmonė negali tvirtinti pasitraukusi iš kartelio, jeigu ji taiko anksčiau su konkurentais sutartas didesnes kainas. Galiausiai ieškovės nuo 1994 m. birželio mėn. iki 1996 m. balandžio mėn. dalyvavo susitikimuose dėl specialių nacionalinių rinkų.

69 Antra, Komisija tvirtina nepažeidusi vienodo požiūrio principo, nes ieškovių situacija nebuvo panaši į *Chalkor*, HME, *Buntmetall* grupės ir *Mueller* situaciją.

70 Šiuo klausimu Komisija nurodo, kad laikotarpis, kurio atžvilgiu ji negalėjo įrodyti IMI grupės dalyvavimo susitikimuose, kalbant apie išplėstinius Europos susitarimus, labai skiriasi nuo kalbant apie HME, *Buntmetall* grupę, *Chalkor* ir *Mueller* aptariamu laikotarpiu. Iš tikrųjų ginčijamame sprendime buvo konstatuota, kad minėtos keturios įmonės nedalyvavo šiuose susitikimuose daugiau nei trejus metus. Konkrečiai *Mueller* ir HME nedalyvavimo laikotarpis truko trejus metus ir keturis mėnesius, t. y. nuo 1994 m. birželio 16 d. iki 1997 m. spalio mėn., o *Buntmetall* grupės ir *Chalkor* atveju šis laikotarpis truko ketverius metus ir du mėnesius, t. y. nuo 1994 m. birželio 16 d. iki 1998 m. rugpjūčio 29 d. (ginčijamo sprendimo 282, 305, 306 ir 325 konstatuojamosios dalys). O ieškovių nedalyvavimas susitikimuose dėl išplėstinių Europos susitarimų buvo įrodytas tik nuo 1994 m. birželio 16 d. iki 1996 m. balandžio 11 d., t. y. tik vienus metus ir 10 mėnesių.

71 Komisija atmeta ieškovių tvirtinimą, kad ji ginčijamame sprendime laikotarpį, kurio atžvilgiu negalėjo įrodyti dalyvių dalyvavimo slaptuose susitikimuose, pripažino reikšmingu. Iš tikrųjų Komisija nurodo, kad iš ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamosios dalies matyti, jog ji šį elementą laikė ypač reikšmingu vertinant dalyvavimo pažeidime tęstinumą. Ginčijamame sprendime ji neprivalėjo nurodyti konkretaus termino ar „galutinės datos“, po kurios negalėjo būti patvirtintas dalyvavimo kartelyje tęstinumas. Esminis klausimas, į kurį reikia atsakyti, ar šis neteisėto elgesio tęstinumas gali būti įrodytas konkretaus dalyvio atžvilgiu, o ne kokios yra teorinės ribos.

72 Grįsdama savo tvirtinimą, jog *Chalkor*, HME, *Buntmetall* grupės ir *Mueller* situacija nebuvo panaši į ieškovių situaciją, Komisija taip pat tvirtina, kad iš ginčijamo sprendimo (277, 282, 305, 306, 325, 497, 589 ir 592 konstatuojamosios dalys) matyti, jog

ieškovės 1994–1997 m. vaidino lemiamą vaidmenį darant pažeidimą ir atnaujinant kartelį. Ieškovių vaidmuo minėtu laikotarpiu neturi nieko bendra su „naujųjų“ kur kas mažesnių narių, kaip antai HME, *Buntmetall* grupė, *Chalkor* ir *Mueller*, vaidmeniu. Iš tikrųjų aplinkybė, kad šios keturios įmonės pradėjo dalyvauti kartelyje 1997 m. spalio mėn. ir 1998 m. rugpjūčio mėn., rodo, jog jų dalyvavimo kartelyje nuo 1994 m. liepos mėn. iki 1997 m. liepos mėn. tęstinumo klausimas neturi kilti.

73 Be to, ieškovių tvirtinimas, kad Komisija nusprendė, jog keturios įmonės nutraukė savo dalyvavimą darant nagrinėjamą pažeidimą, yra klaidingas, nes Komisija ginčijamame sprendime paprasčiausia nustatė, jog keturios įmonės prisijungė prie kartelio vėliau nei ieškovės.

74 Trečia, Komisija nurodo, kad net jei ieškovės būtų buvusios panašioje situacijoje kaip ir HME, *Buntmetall* grupė, *Chalkor* ir *Mueller*, jos negalėtų remtis vienodo požiūrio principu, kad įrodytų, jog nedalyvavo tęstiniame pažeidime nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 dienos. Iš tikrųjų, kadangi niekas negali remtis neteisėtu veiksmu, atliktu kito asmens naudai, kad palaikytų savo reikalavimus, nustatant, ar ieškovės dalyvavo darant tęstinį pažeidimą, nėra svarbu, ar išvados dėl kitų dalyvių padaryto pažeidimo tęstinumo yra klaidingos, ar ne.

75 Komisija mano, kad iš teismų praktikos matyti, jog kaltinimų vienai ar kelioms įmonėms nepateikimas netrukdo kaltinti ir nubausti kitų įmonių, net jeigu jos visos dalyvavo darant tą patį pažeidimą.

76 Be to, Komisija tvirtina, jog ieškovių ieškinio pagrindas yra lygiavertis prašymui, kad Bendrasis Teismas konstatuotų, jog HME, *Buntmetall* grupė, *Chalkor* ir *Mueller* taip pat dalyvavo darant tęstinį pažeidimą nuo 1994 m. liepos mėn. iki 1997 m. liepos mėnesio. Tačiau toks konstatavimas nepriklauso Bendrojo Teismo kompetencijai.

77 Todėl kadangi ginčijamame sprendime tinkamai įrodyta, jog ieškovės dalyvavo darant tęstinį pažeidimą, jos negali remtis tariamai per daug palankiu ar neteisėtu požiūriu į kitas įmones, kad paneigtų šį tvirtinimą.

78 Ketvirta, Komisija nurodo, kad savo ieškinyje ieškovės prašo Teismo panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį, „kiek jis susijęs su h–j punktuose nurodytomis įmonėmis“. Tai reiškia, jog ieškovės nepritaria ginčijamame sprendime padarytai išvadai, kad jos pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir nuo 1994 m. sausio 1 d. EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį dalyvaudamos nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 2001 m. kovo 22 d. susitarimuose ir suderintuose veiksmuose dėl kainų ir rinkų pasidalijimo varinių vandentiekio vamzdžių sektoriuje. Komisija mano, kad ieškinyje ieškovių prieštaravimas dėl ginčijamo sprendimo 1 straipsnio, kalbant apie laikotarpį nuo 1989 m. rugsėjo 29 d. iki 1994 m. liepos mėn. ir nuo 1996 m. liepos mėn. iki 2001 m. kovo mėn., yra niekuo nepagrįstas. Ji tvirtina, kad visas prašymas panaikinti 1 straipsnį turi būti atmestas.

Bendrojo Teismo vertinimas

79 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors ieškovės pateikė savo argumentus dėl tariamai pažeisto vienodo požiūrio principo ir akivaizdžios vertinimo klaidos, iš tikrųjų jos

ginčija aplinkybę, kad ginčijamame sprendime pripažįstamas jų nenutrūkstamas dalyvavimas kartelyje nuo 1989 m. rugsėjo mėn. iki 2001 m. kovo mėnesio. Taip pat reikia konstatuoti, kad grįsdamos savo ieškinio pagrindą ieškovės nurodo tik su ginčijamu laikotarpiu susijusius argumentus.

80 Todėl Teismas turi nagrinėti, ar Komisija ginčijamame sprendime tinkamai įrodė, kad ieškovės nepertraukiamai ginčijamu laikotarpiu dalyvavo kartelyje.

81 Atsižvelgiant į tai reikia priminti, kad iš ginčijamo sprendimo išplaukia, jog ieškovės buvo pripažintos kaltos tik už dalyvavimą trečioje kartelio dalyje, t. y. išplėstiniuose Europos susitarimuose (ginčijamo sprendimo 458 ir 461 konstatuojamosios dalys). Iš minėto sprendimo taip pat matyti, kad „nuo 1994 m. gegužės mėn. iki 1997 m. liepos mėn. praktiškai nebuvo sudarytas ir (arba) vykdomas joks susitarimas dėl apimčių ar kainų“ ir kad, kalbant apie išplėstinius Europos susitarimus, nebuvo įrodyta, kad būtų buvę kokie nors slapti ryšiai 1995 m. (285 ir 485 konstatuojamosios dalys). Be to, abi šalys pripažįsta, kad nebuvo įrodyta, jog ieškovė būtų turėjusi slaptų ryšių, kalbant apie išplėstinius Europos susitarimus ginčijamu laikotarpiu.

82 Vis dėlto Komisija nusprendė, kad nagrinėjamas pažeidimas net ieškovių atžvilgiu nuo 1989 m. rugsėjo mėn. iki 2001 m. kovo mėn. buvo nepertraukiamas (ginčijamo sprendimo 463 konstatuojamoji dalis). Darydama šią išvadą ji iš esmės rėmėsi toliau nurodytais veiksniais.

83 Pirma, buvo akivaizdus kartelio metodų ir veiksmų tęstinumas per visą 1989 m. rugsėjo mėn.–2001 m. kovo mėn. laikotarpį (ginčijamo sprendimo 486 konstatuojamoji dalis). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ši išvada nėra pakankama norint tinkamai įrodyti ieškovių dalyvavimo darant nagrinėjamą pažeidimą tęstinumą ginčijamu laikotarpiu. Iš tikrųjų tai, kad tas kartelis nebuvo laikinai nutrauktas, neleidžia atmesti

galimybės, jog vienas ar daugiau jo dalyvių buvo laikinai tam tikram laikotarpiui nutraukę savo dalyvavimą jame.

84 Antra, nors ieškovės ginčijamu laikotarpiu nedalyvavo jokiame susitikime ir nepalaikė jokių ryšių, kalbant apie išplėstinius Europos susitarimus, jų dalyvavimas kartelyje nenutrūko visam minėtam laikotarpiui, nes jos kėlė kainas Jungtinėje Karalystėje iki 1994 m. lapkričio mėn., aktyviai dalyvavo derybose dėl kartelio atnaujinimo 1996 m., vaidino aktyvų vaidmenį didinant kartelio narių skaičių 1997 m. ir 1998 m. ir vaidino lemiamą vaidmenį prisiimdamos vadovavimą Jungtinės Karalystės rinkoje (ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamoji dalis).

85 Nė vienas iš minėtų veiksnių, išskyrus kainų didinimo 1994 m. lapkričio mėn. konstatavimą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 90–92 konstatuojamąją dalį), nėra reikšmingas vertinant nenutrūkstamą ieškovių dalyvavimą darant nagrinėjamą pažeidimą, nes jie susiję tik su jų elgesiu pasibaigus ginčijamam laikotarpiui, nenurodant faktinių aplinkybių minėtu laikotarpiu.

86 Trečia, ieškovės neįrodė, kad jos ginčijamu laikotarpiu atvirai demonstravo savo ketinimą pasitraukti iš kartelio (ginčijamo sprendimo 479–481 ir 490 konstatuojamosios dalys). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ši išvada gali tapti reikšminga tik po to, kai Komisija įvykdo jai priklausančią įrodinėjimo pareigą (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BAI ir Komisija prieš Bayer*, C-2/01 P ir C-3/01 P, Rink. p. I-23, 62 ir 63 punktus), t. y. pateikia įrodymų, susijusių su laiko atžvilgiu pakankamai artimomis faktinėmis aplinkybėmis, leidžiančių pagrįstai manyti, kad pažeidimas nebuvo nurauktas tarp dviejų konkrečių datų (žr. 2003 m. gruodžio

11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją*, T-61/99, Rink. p. II-5349, 125 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

87 Ketvirta, iš ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamosios dalies netiesiogiai išplaukia, kad ginčijamo slaptų ryšių nebuvimo laikotarpio, t. y. apie 22 mėn., Komisija nelaikė pakankamai ilgu, kad jį būtų galima vertinti kaip ieškovių laikiną pasitraukimą iš kartelio.

88 Atsižvelgiant į tai reikia priminti, kad EB 81 straipsnio 1 dalis netaikoma, jei nėra mažiausiai dviejų šalių valios suderinimo, kurio išraiškos forma, jeigu ji tiksliai perteikia šalių valią, nėra svarbi (2000 m. spalio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Bayer prieš Komisiją*, T-41/96, Rink. p. II-3383, 66–69 punktai). Todėl nesant įrodymų, tiesiogiai pagrindžiančių pažeidimo trukmę, Komisija turi pateikti, kaip tai nurodyta 86 šio sprendimo punkte, bent įrodymus dėl faktinių aplinkybių, pakankamai artimų laiko atžvilgiu, kurie leistų pagrįstai manyti, kad pažeidimas nebuvo nurauktas tarp dviejų konkrečių datų.

89 Todėl jei du neteisėtus elgesius skiriantis laikotarpis yra reikšmingas kriterijus nustatant pažeidimo tęstinumą, klausimas, ar šis laikotarpis yra pakankamai ilgas, kad būtų konstatuotas laikinas pažeidimo nutraukimas, negali būti nagrinėjamas abstrakčiai. Atvirkščiai, reikia jį vertinti atsižvelgiant į nagrinėjamo kartelio veikimą.

90 Nagrinėjamu atveju iš ginčijamo sprendimo matyti, kad trečios kartelio dalies įmonės narės nuo 1989 m. iki 1994 m. paprastai susisiekdavo keletą kartų per metus,

konkrečiai kalbant, keisdavosi svarbia informacija apie pardavimą, rinkos dalis ir sutartas kainas (ginčijamo sprendimo 199–202 ir 236–284 konstatuojamosios dalys). Vis dėlto ginčijamu laikotarpiu vienintelis ieškovių slaptas ryšys su karteliu, kurį Komisija galėjo įrodyti, buvo kainų padidinimas Jungtinėje Karalystėje 1994 m. lapkritį.

91 Šiuo klausimu reikia atmesti ieškovių argumentą, kad Komisija neįrodė, jog šis padidinimas susijęs su karteliu. Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo 277 konstatuojamosios dalies matyti, kad 1994 m. pavasarį kainų padidinimas Jungtinėje Karalystėje buvo aptariamas viename susitikime, kuriame ieškovės dalyvavo, ir to jos neginčija. Kadangi po šio susitikimo ieškovės greitai padidino kainas Jungtinėje karalystėje, jos turi įrodyti, kad šis padidinimas nėra jų dalyvavimo kartelyje patvirtinimas.

92 Reikia konstatuoti, kad jos to neįrodė. Iš tikrųjų prie jų ieškinio pridėtoje ataskaitoje tik nurodoma, kad šis padidinimas „iš esmės“ buvo nulemtas paralelinio vario kainos padidėjimo. Be to, iš minėtos ataskaitos matyti, kad atmetus vario kainos padidėjimą ieškovių produktų kainos Jungtinėje Karalystėje nuo 1994 m. balandžio mėn. iki lapkričio mėn. išaugo 5–6 %.

93 Komisijos tvirtinimas, kad ieškovės nuo 1994 m. birželio mėn. iki 1996 m. balandžio mėn. tęsė dalyvavimą slaptuose susitikimuose dėl specialių nacionalinių rinkų, turi būti atmestas. Pirmiausia toks tvirtinimas neišplaukia iš ginčijamo sprendimo. Antra, elementai, kuriuos Komisija grįsdama savo tvirtinimą nurodo atsiliepime į ieškinį, nėra lemiami.

94 Iš tikrųjų, kalbant apie Jungtinės Karalystės rinką, Teismas konstatuoja, kad Komisija pasinaudojo netiesioginio citavimo metodu, dėl to Komisijos pateiktas dokumentų

aprašymas neatitiko cituojamo teksto esmės. Citata, kurią pateikė Komisija atsiliepime į ieškinį, buvo parinkta taip, kad tekstas apie dalyvavimo susitikimuose Jungtinėje Karalystėje sustabdymą nuo 1994 m. liepos mėn. iki 1996 m. birželio mėn. buvo ištrintas. Per posėdį Komisija, iš pradžių rėmusis citata, vėliau Teismui pateikus klausimą atsiprašė ir pripažino šios citatos netinkamumą.

95 Dėl Nyderlandų rinkos reikia konstatuoti, kad dokumentas, kuriuo remiasi Komisija, tik patvirtina slaptus susitikimus, organizuotus maždaug kas trys mėnesiai nuo 1989 m. iki 2001 metų. Vis dėlto joks Komisijos pateiktas įrodymas nepatvirtina, kad ieškovės iš tikrųjų ginčijamu laikotarpiu dalyvavo slaptuose susitikimuose dėl Nyderlandų rinkos.

96 Iš to, kad išdėstyta, matyti, kad ieškovių slaptų ryšių ar veiksmų nebuvimo laikotarpis tęsėsi truputį ilgiau nei 16 mėnesių, t. y. nuo 1994 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. balandžio 11 dienos. Kadangi šis laikotarpis yra daugiau nei vienais metais ilgesnis už intervalus, kuriais įmonės, trečios kartelio dalies narės, paprastai suderindavo savo atitinkamus siekius apriboti konkurenciją (žr. šio sprendimo 90 punktą), reikia konstatuoti, kad Komisija padarė teisės klaidą, ir panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek juo nustatoma ieškovių atsakomybė už dalyvavimą kartelyje nuo 1994 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. balandžio 11 dienos.

97 Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad ieškovės po truputėlį ilgesnio nei 16 mėnesių laikotarpio atnaujino savo dalyvavimą darant tą patį pažeidimą, kurį jos darė iki laikino nutraukimo, ir jos to neginčija, senatis Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio ir 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, 1974, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 61) 1 straipsnio prasme netaikoma šioje byloje. Tačiau reikia

pakeisti ieškovėms skirtą baudą, atsižvelgiant į jų dalyvavimo kartelyje pertrauką. Konkrečios šio pakeitimo pasekmės bus išdėstytos šio sprendimo 187–190 punktuose.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu

Šalių argumentai

98 Ieškovės tvirtina, kad Komisija pažeidė jų teisę į gynybą, ginčijamame sprendime nurodydama, kad įrodymai, kurie, nors ir buvo nurodyti pranešime apie kaltinimus, nebuvo jame nurodyti grindžiant skirtingą požiūrį jų ir *Chalkor*, HME, *Buntmetall* grupės ir *Mueller* atžvilgiu dėl nagrinėjamo pažeidimo tęstinumo. Ieškovės mano, kad nė vienas iš ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamojoje dalyje nurodytų įrodymų nebuvo paminėtas pranešime apie kaltinimus siekiant atskirti jų situaciją nuo *Chalkor*, *Buntmetall* grupės, HME ir *Mueller* situacijos.

99 Ieškovės tvirtina, kad nors Komisija ir toliau rėmėsi įrodymais, kuriuos ji pranešimo apie kaltinimus parengimo etape laikė reikšmingais, ji ginčijamame sprendime negalėjo padaryti išvados, kad jų situacija skyrėsi nuo *Chalkor*, HME, *Buntmetall* grupės ir *Mueller* situacijos.

100 Atsakydamos į Komisijos argumentą, pagal kurį ginčijamas sprendimas nepažeidžia jų teisės į gynybą, nes jame nėra naujų kaltinimų ir ji remiasi tik pranešime apie kaltinimus nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, ieškovės nurodo, kad faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija nesirėmė anksčiau, kad pateisintų skirtingą požiūrį į jas, palyginti su požiūriu į kitas atitinkamas įmones, panaudojimas ginčijamame sprendime pažeidžia jų teisę į gynybą.

101 Jos mano, kad ginčijamas sprendimas papildo ir keičia Komisijos argumentus, išdėstytus pranešime apie kaltinimus atsakant į ieškovių atsakyme į šį pranešimą nurodytus elementus. Komisija iš esmės pakeitė argumentus ir nurodė elementus, dėl kurių ieškovės neturėjo galimybės pateikti savo pastabų ar apsiginti. Toks elgesys visiškai neatitinka teismų praktikos.

102 Komisija prašo atmesti šį ieškinio pagrindą.

Bendrojo Teismo vertinimas

103 Reikia išnagrinėti, ar Komisija pažeidė ieškovių teisę į gynybą, kalbant apie faktines aplinkybes, į kurias ji atsižvelgė ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamojoje dalyje, nuspręsdama, kad dalyvavimas kartelyje nebuvo laikinai nutrauktas.

104 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš šio sprendimo 84 ir 85 punktų matyti, jog, išskyrus kainų padidinimą Jungtinėje Karalystėje 1994 m. lapkričio mėn., nė vienas kitas ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamojoje dalyje nurodytas elementas nebuvo pripažintas reikšmingu pripažįstant ieškovių tęstinį dalyvavimą kartelyje. Be to, iš šio sprendimo 96 punkto matyti, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas tiek, kiek jame nustatoma ieškovių atsakomybė už dalyvavimą kartelyje nuo 1994 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. balandžio 11 dienos.

105 Todėl šis ieškinio pagrindas yra reikšmingas tik tiek, kiek jis susijęs su ieškovių teisės į gynybą pažeidimu konstatuojant kainų padidinimą Jungtinėje Karalystėje 1994 m. lapkričio mėnesį.

106 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pranešimas apie kaltinimus turi leisti suinteresuotam asmeniui susipažinti su informacija apie veiksmus, kuriais Komisija juos kaltina. Šio reikalavimo laikomasi, kai sprendime suinteresuotiesiems asmenims nepriskiriami pranešime apie kaltinimus nenurodyti pažeidimai; jis turi būti grindžiamas tik pažeidimais, dėl kurių suinteresuotieji asmenys turėjo galimybę pateikti savo paaiškinimus (2003 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*, T-213/00, Rink. p. II-913, 109 punktas).

107 Taigi Komisija savo galutiniame sprendime gali nurodyti tik tuos kaltinimus, dėl kurių atitinkamos įmonės turėjo galimybę išreikšti savo nuomonę (2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 86 punktas).

108 Vis dėlto iš teismų praktikos matyti, kad galutinis sprendimas nebūtinai turi būti tiksli pranešimo apie kaltinimus kopija ir kad teisė į gynybą yra pažeidžiama dėl neatitikties tarp pranešimo apie kaltinimus ir galutinio sprendimo, tik jei sprendime pareikštas

kaltinimas pranešime nebuvo nurodytas pakankamai aiškiai, kad jo adresatai galėtų gintis (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, T-48/00, Rink. p. II-2325, 100 punktas ir 2005 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *DaimlerChrysler prieš Komisiją*, T-325/01, Rink. p. II-3319, 189 punktas).

109 Iš tikrųjų teisė būti išklausytam apima visas faktines arba teisines aplinkybes, kuriomis grindžiamas sprendimas, bet ne galutinę poziciją, kurios ketina laikytis institucija (žr. 2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF prieš Komisiją*, T-15/02, Rink. p. II-497, 94 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

110 Nagrinėjamu atveju ieškovės netvirtina, kad ginčijamame sprendime Komisija nurodė naujus kaltinimus ar rėmėsi naujomis aplinkybėmis, kurios nėra nurodytos pranešime apie kaltinimus. Jos tik pabrėžia, kad Komisija, atsiliepdama į jų atsakymą dėl pranešimo apie kaltinimus, nurodė naujus argumentus, grindžiančius tvirtinimą dėl jų dalyvavimo kartelyje 1994–1996 metais.

111 Ieškovės, pasitelkdamos savo argumentus, nurodo, kad Komisija prieš priimdama ginčijamą sprendimą turėjo jas išklausyti dėl vertinimo, kuriuo remdamasi ketino atmesti argumentus, esančius atsakyme į pranešimą apie kaltinimus. Tačiau toks reikalavimas nėra pagrįstas jokia teismų praktika ir jis negali būti nustatytas Komisijai.

112 Atvirkščiai, iš teismų praktikos matyti, kad galutinis sprendimas nebūtinai turi būti tiksli pranešimo apie kaltinimus kopija (žr. šio sprendimo 108 punktą). Pranešime apie kaltinimus pateiktas teisinis aplinkybių kvalifikavimas gali būti tik negalutinis ir po jo priimtas Komisijos sprendimas negali būti panaikintas vien dėl to, kad iš tų aplinkybių padarytos galutinės išvados nevisiškai atitinka tarpinį įvertinimą (2004 m.

liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mannesmannröhren-Werke prieš Komisiją* T-44/00, Rink. p. II-2223, 100 punktas).

113 Jei Komisija iš tikrųjų privalo išklausyti įmones, kurioms skirtas pranešimas apie kaltinimus, ir, jei reikia, atsižvelgti į jų pateiktą nuomonę dėl to pranešimo bei pakoreguoti savo vertinimą, kad užtikrintų jų teisę į gynybą (minėto Sprendimo *Mannesmannröhren-Werke prieš Komisiją* 100 punktas), reikia konstatuoti, kad šiuo atveju ji būtent taip ir pasielgė.

114 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šis pagrindas yra nepagrįstas.

2. *Dėl prašymo sumažinti baudą*

115 Grįsdamos šį prašymą ieškovės nurodo du pagrindus, susijusius atitinkamai su vienodo požiūrio principo pažeidimu ir su proporcingumo principo pažeidimu.

116 Prieš pradedant nagrinėti ieškovių nurodytus pagrindus reikia priminti, kad iš ginčijamo sprendimo 601 ir 842 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija už pažeidimą skyrė baudas remdamasi Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi. Be to, Komisija baudų dydžius nustatė taikydama gairėse įtvirtintą metodą ir 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo (žr. šio sprendimo 33 punktą).

117 Nors gairės negali būti laikomos teisės norma, jos nustato elgesio taisyklę, rodančią sektiną praktiką, nuo kurios Komisija konkrečiu atveju negali nukrypti nenurodžiusi priežasčių, kurios atitinka vienodo požiūrio principą (žr. 2006 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, C-397/03 P, Rink. p. I-4429, 91 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

118 Taigi kontroliuodamas ginčijamu sprendimu skirtų baudų teisėtumą Bendrasis Teismas turi patikrinti, ar Komisija savo diskreciją įgyvendino laikydamasi gairėse nustatyto metodo, ir tuo atveju, jeigu jis konstatuotų, kad ji nuo jo nukrypo, įvertinti, ar toks nukrypimas pateisinamas ir tinkamai motyvuotas. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas yra patvirtinęs paties gairių principo ir jose įtvirtinto metodo galiojimą (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 252–255, 266–267, 312 ir 313 punktai).

119 Tai, kad priėmusi gaires Komisija apribojo savo vertinimo laisvę, nėra nesuderinama su esminiais jos diskreciniais įgaliojimais. Gairėse yra įvairių lankstumo elementų, leidžiančių Komisijai įgyvendinti savo diskrecinius įgaliojimus laikantis Reglamento Nr. 17 ir Reglamento Nr. 1/2003 nuostatų, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas (minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 267 punktas).

120 Taigi tokiais klausimais, kur Komisija išsaugo diskreciją, tokių vertinimų teisėtumo kontrolė apsiriboja tik patikrinimu, ar nėra akivaizdžios vertinimo klaidos (šiuo klausimu žr. 2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją*, T-241/01, Rink. p. II-2917, 64 ir 79 punktus).

121 Komisijos diskrecija ir šiuo atžvilgiu jos nustatytos ribos iš esmės neužkerta kelio Bendrijos teismams neribotai naudotis jiems priklausančia kompetencija (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 538 punktas), kuri jiems suteikia teisę panaikinti, sumažinti ar padidinti Komisijos skirtą baudą (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 60–62 punktus ir 2003 m. spalio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *General Motors Nederland ir Opel Nederland prieš Komisiją*, T-368/00, Rink. p. II-4491, 181 punktą).

Dėl pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu

122 Grįsdamos šį pagrindą ieškovės nurodo du kaltinimus, susijusius atitinkamai su tuo, kaip buvo atliktas Komisijos tyrimas, ir su tariamai diskriminuojančiu jo pobūdžiu, palyginti su SANCO susitarimų ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimų dalyviais.

Dėl diskriminuojančio Komisijos tyrimo atlikimo būdo

— Šalių argumentai

123 Ieškovės tvirtina, kad tai, kaip Komisija atliko tyrimą, *Outokumpu* ir KME grupėms, *Wieland*, *Boliden* grupei, HME ir *Chalkor* leido geriau įvertinti jo apimtį ir suteikė galimybę pirmoms pateikti pasiūlymus bendradarbiauti pagal 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo. Todėl visoms šioms įmonėms, išskyrus *Boliden* grupę, buvo

taikomas didesnis baudos sumažinimas nei ieškovėms, kurios nurodo, kad joms paskutinėms buvo atsiųstas prašymas pateikti informaciją ir todėl jos paskutinės paprašė taikyti jų atžvilgiu 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo.

124 Todėl ieškovių baudos buvo sumažintos tik 10 %, nes jos pradėjo bendradarbiauti jau nustačius nagrinėjamą pažeidimą. Taigi Komisija, nesulyginusi visų kartelyje dalyvavusių įmonių galimybių, pažeidė vienodo požiūrio principą.

125 Kalbėdamos apie tai ieškovės primena, kad Komisija pirmiausia 2001 m. balandžio mėn. atliko papildomus patikrinimus *Outokumpu* ir KME grupių patalpose apie tai viešai nepranešusi, antra, 2002 m. liepos mėn. ji išsiuntė KME grupei ir *Wieland*, kurios dalyvavo tiek pramoninių vamzdžių kartelyje, tiek varinių vandentiekio vamzdžių kartelyje, prašymus raštu pateikti informaciją byloje COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai) ir, trečia, byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) *Boliden* grupei, HME ir *Chalkor* prašymus pateikti informaciją išsiuntė 2003 m. kovo 3 d., o IMI grupei – 2003 m. kovo 20 dieną.

126 Komisija prašo atmesti šį ieškinio pagrindą.

— Bendrojo Teismo vertinimas

127 Grįsdamos šį kaltinimą ieškovės laikosi prielaidos, kad 1996 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo įpareigoja Komisiją visada informuoti įmones, kurių atžvilgiu vyksta

pažeidimo nustatymo procedūra, apie tyrimo eigą, kad šios galėtų įvertinti, ar yra palanku bendradarbiauti su Komisija ir kiek.

128 Tačiau iš minėto pranešimo teksto ir struktūros matyti, jog, pirma, įmonė, norinti kad jos atžvilgiu būtų taikomas šis pranešimas, turi susisiekti su Komisija, ir, antra, vėlyvo ar minimalaus bendradarbiavimo strategija gali lemti nedidelį baudos sumažinimą ar net sumažinimo netaikymą (1996 m. pranešimo B ir D skyriai ir E skyriaus 1 punktas).

129 Nors 1996 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo sukelia teisėtų lūkesčių, kuriais gali remtis įmonės, ketinančios pranešti Komisijai apie kartelį (žr. minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 487 ir 488 punktus bei juose nurodytą teismo praktiką), šie lūkesčiai gali būti susiję tik su tuo, kaip Komisija atsižvelgs į jų elgesį joms išreiškus norą bendradarbiauti. Nei iš 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo teksto, nei iš jame nustatyto mechanizmo logikos negalima daryti išvados, kad Komisija vykstant administracinei procedūrai privalo informuoti įmones, nepareiškusias noro bendradarbiauti, apie priemones, kurių ėmėsi per savo tyrimą, arba apie šio tyrimo eigą.

130 Visi kartelio dalyviai turi teisę bet kuriuo momentu vykstant administracinei procedūrai prašyti jų atžvilgiu taikyti 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, nepaisant tyrimo metu Komisijos nustatytų priemonių. Todėl kiekvienas kartelio dalyvis turi pats nuspręsti, ar jis nori remtis 1996 m. pranešimu dėl bendradarbiavimo ir kada.

131 Nagrinėjamu atveju ieškovės galėjo išreikšti savo valią bendradarbiauti su Komisija bet kuriuo metu po 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo paskelbimo, konkrečiai kalbant, po 2001 m. kovo 22 d. jų patalpose atlikto patikrinimo.

132 Todėl negalima kaltinti Komisijos atlikus papildomus patikrinimus kitose įmonėse ar byloje COMP/E-1/38.240 (Pramoniniai vamzdžiai) išsiuntus prašymus pateikti informaciją ir apie tai neinformavus ieškovių.

133 Dėl argumento, susijusio su prašymų pateikti informaciją išsiuntimu byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai), reikia priminti, kad nors įmonių bendradarbiavimo apimties vertinimas negali priklausyti nuo visiškai atsitiktinių veiksnių, kaip antai Komisijos vykdomos jų apklausos eiliškumas (2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Acerinox prieš Komisiją*, T-48/98, Rink. p. II-3859, 140 punktas), atskirų įmonių bendradarbiavimo apimtis gali būti laikoma panašia, tik jei toje pačioje administracinės procedūros stadijoje ir tokiomis pačiomis aplinkybėmis įmonės Komisijai pateikia panašią informaciją (šiuo klausimu žr. 2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją*, T-45/98 ir T-47/98, Rink. p. II-3757, 245 punktą).

134 Akivaizdu, kad nagrinėjamu atveju Komisija byloje COMP/E-1/38.069 (Variniai vandentiekio vamzdžiai) prašymus pateikti informaciją *Boliden* grupei, HME ir *Chalkor* išsiuntė 2003 m. kovo 3 d, o ieškovėms – tų pačių metų kovo 20 dieną. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš šių keturių įmonių tik *Chalkor* su Komisija pradėjo bendradarbiauti dar prieš šiai išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus. Iš tikrųjų, nors *Chalkor* pradėjo bendradarbiauti su Komisija 2003 m. balandžio mėn., ieškovės savo pasiūlymą bendradarbiauti pateikė tik gerokai vėlesniame procedūros etape, t. y. 2003 m. lapkričio mėn., gavusios 2003 m. rugpjūčio 29 d. pranešimą apie kaltinimus. Kadangi ieškovės neįrodė, kad jų vėlyvas bendradarbiavimas yra susijęs su tuo, kad jos

prašymus pateikti informaciją gavo 17 d. vėliau nei *Boliden* grupė, HME ir *Chalkor*, reikia atmesti jų argumentą, susijusį su vėlyvu minėtų prašymų pateikti informaciją išsiuntimu.

135 Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta, kaltinimą, susijusį su tariamai diskriminuojančiu Komisijos tyrimo vykdymu, reikia atmesti.

Dėl tariamos ieškovių diskriminacijos, palyginti su SANCO susitarimų bei WICU ir „Cuprotherm“ susitarimų dalyviais

— Šalių argumentai

136 Ieškovės iš esmės tvirtina, kad Komisija, nustatydama baudų dydžius, turėjo jas, dalyvavusias tik vienoje kartelio dalyje, atskirti nuo įmonių, dalyvavusių dviejose ar trijose kartelio dalyse.

137 Šiuo klausimu ieškovės ginčija Komisijos išvadą, esančią ginčijamo sprendimo 689 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią nebuvo įmanoma įrodyti, kad SANCO susitarimų dalyvių veiksmai nuo 1988 m. iki 1995 m. buvo labiau suderinti nei išplėstinių Europos susitarimų dalyvių veiksmai. Ieškovės mano, kad, priešingai nei ginčijamame sprendime nusprendė Komisija, pagal SANCO susitarimus vyko kur kas

artimesnis ir labiau antikonkurencinis bendradarbiavimas nei pagal išplėstinius Europos susitarimus.

138 Dėl Komisijos atsiliepime į ieškinį pasiūlyto sprendimo, t. y. padidinti „SANCO gamintojams“ skirtinas baudas, kad būtų įvertintas galimas nevienodas požiūris, ieškovės tvirtina, kad tai yra netiesioginis, tačiau aiškus atitinkamoms įmonėms skirtų baudų skirtumo pateisinimo nebuvimo pripažinimas.

139 Dėl WICU ir „Cuprotherm“ susitarimų ieškovės pabrėžia, kad tai, jog norėdama nustatyti rinkos dalis Komisija, suskirsčiusi įmones, sudėjo neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvartą su izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvarta, negali būti vertinama kaip griežtesnė nuobauda „WICU ir „Cuprotherm“ gamintojams“. Ieškovės mano, kad jas sudėti buvo būtina, nes Komisija ginčijamo sprendimo 459 konstatuojamojoje dalyje nustatė, jog su neizoliuotais variniais vandentiekio vamzdžiai susiję susitarimai neišvengiamai turėjo poveikį izoliuotiems variniams vandentiekio vamzdžiams.

140 Be to, ieškovės mano, kad KME grupei suteiktas imunitetas dėl jos dalyvavimo WICU ir „Cuprotherm“ susitarimuose (ginčijamo sprendimo 760 ir 761 konstatuojamosios dalys) galėtų būti pateisinamas, tik jei „WICU ir „Cuprotherm“ gamintojai“ nuo pat pradžių būtų buvę priskirti kitai kategorijai nustatant pradines baudas.

141 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad Komisija nepateikia savo sprendimo motyvų nustatant baudas nedaryti skirtumo tarp įmonių, kurios, kaip ir jos, dalyvavo tik išplėstiniuose

Europos susitarimuose, ir KME grupės bei *Wieland*, kurios dalyvavo ne tik išplėstiniuose Europos susitarimuose, bet ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimuose. Toks motyvų nenurodymas yra EB 253 straipsnio pažeidimas.

142 Komisija prašo atmesti šį ieškinio pagrindą. Savo gynybai ji, darydama nuorodą į ginčijamo sprendimo 459, 461 ir 462 konstatuojamąsias dalis, tvirtina konstatavusi, kad įmonės, dalyvavusios dviejose (*Boliden* grupė) ar trijose (KME grupė ir *Wieland*) kartelio dalyse, padarė įvairialypį pažeidimą, pasireiškusį atskirais, tačiau susijusiais veiksmais. Vis dėlto Komisja pabrėžia, kad įmonės, dalyvavusios tik trečioje kartelio dalyje, t. y. IMI ir *Outokumpu* grupės, *Mueller*, *Buntmetall* grupė, HME ir *Chalkor*, nebuvo laikomos dalyvavusiomis SANCO susitarimuose ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimuose.

143 Todėl Komisija mano, kad pripažindama ieškoves atsakingas už šių padarytą pažeidimą ji nepažeidė bausmių ir nuobaudų individualumo principo.

144 Dėl SANCO susitarimų Komisija teigia, kad „SANCO gamintojų“ padaryto pažeidimo sunkumas yra panašus į ieškovių padaryto pažeidimo sunkumą. Darydama nuorodą į ginčijamo sprendimo 130, 131, 137, 138, 199–213, 236, 265, 277 ir 310 konstatuojamąsias dalis Komisija tvirtina, kad išplėstiniai Europos susitarimai apėmė klientų pasidalijimą, reguliarios ir pastovios priežiūros sistemą ir susitarimus dėl kainų.

145 Dėl SANCO susitarimų ir išplėstinių Europos susitarimų veikimo vienu metu Komisija primena, kad „SANCO gamintojai“ buvo laikomi atskira grupe išplėstinių Europos susitarimų viduje ir kad jie tardavosi prieš išplėstinės grupės susitikimus. Iš

tikrųjų išplėstinių Europos susitarimų nariai pasinaudojo „SANCO gamintojų“ vykdomu konkurencijos ribojimu, įtraukdami tai į savo neteisėtus susitarimus. Vis dėlto koordinavimas tarp „SANCO gamintojų“ ir koordinavimas išplėstinių Europos susitarimų viduje iš esmės apėmė tuos pačius klausimus.

146 Komisija tvirtina, kad net jei Bendrasis Teismas pagrįstais pripažintų ieškovių argumentus, jog SANCO susitarimai buvo labiau antikonkurenciniai nei išplėstiniai Europos susitarimai, nebūtų jokios priežasties sumažinti joms skirtas baudas. Komisija mano, kad ieškovėms skirtų baudų dydis tiksliai atspindi jų akivaizdžiai padaryto pažeidimo sunkumą. Pabrėždama tai, kad ieškovės vaidino svarbų vaidmenį kartelyje, ji daro nuorodą į ginčijamo sprendimo 490 konstatuojamąją dalį.

147 Todėl Komisija mano, kad tinkamas būdas ištaisyti šioje byloje nurodytus trūkumus būtų SANCO gamintojams, t. y. KME grupei, *Wieland* ir *Boliden* grupei, skirtų baudų padidinimas, o ne ieškovėms skirtų baudų sumažinimas.

148 Dėl WICU ir „Cuprotherm“ susitarimų Komisija tvirtina, kad ji iš tikrųjų skirtingai vertino ieškoves ir KME grupę bei *Wieland*.

149 Šiuo klausimu Komisija tvirtina, kad jei ginčijamame sprendime būtų buvę konstatuoti atskiri pažeidimai, susiję su neizoliuotais variniais vandentiekio vamzdžiais ir izoliuotais variniais vandentiekio vamzdžiais, įmonių skirstymas į kategorijas siekiant skirtingai vertinti pažeidimą, susijusį su neizoliuotais variniais vandentiekio vamzdžiais, būtų pagrįstas tik šio produkto pardavimu. Tokiu atveju ieškovių rinkos dalis būtų buvusi didesnė, todėl ir joms skirtinos baudos būtų didesnės. Iš tikrųjų šiuo atveju reikšminga ieškovių apyvarta, t. y. neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvarta, būtų identiška Komisijos panaudotai ginčijamame sprendime, tačiau

bendros rinkos, t. y. neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių pardavimo dydis būtų mažesnis už tą, kuriuo Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, t. y. visu izoliuotų ir neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių pardavimu.

150 Komisija taip pat atmeta ieškovių tvirtinimą, kad neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių ir izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvartų sudėjimas būtų būtinas net ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimų nebuvimo atveju. Komisija mano, kad šis tvirtinimas „iš esmės nelogiškas“. Iš tikrųjų tai reikštų, kad nesant neteisėtų susitarimų dėl izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių įmonėms, gaminančioms tiek izoliuotus, tiek neizoliuotus varinius vandentiekio vamzdžius, būtų skirtos didesnės baudos nei toms, kurios gamina tik neizoliuotus varinius vandentiekio vamzdžius. Tokios pačios santykinės svarbos kartelyje įmonėms būtų skiriamos baudos, kurios skirtųsi atsižvelgiant į tai, ar jos gamina vamzdžius, kurių neapima kartelis.

151 Komisija tvirtina, kad jei Teismas pagrįstu pripažintų ieškovių argumentą, ji jam siūlytų įgyvendinant savo neribotą kompetenciją padidinti ieškovėms skirtas baudas, kad būtų įvertintos jų didesnės turimos rinkos dalys ir padidėjusi santykinė svarba kartelyje dėl neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių.

— Bendrojo Teismo vertinimas

152 Pirmiausia dėl tvirtinimo, kad nebuvo laikytasi pareigos motyvuoti, reikia pažymėti, jog iš teismų praktikos matyti, kad nustatant baudas už konkurencijos teisės

pažeidimą minėta pareiga įvykdoma, kai Komisija savo sprendime nurodo vertinimo elementus, kurie jai leido nustatyti pažeidimo sunkumą ir trukmę (žr. minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, 463 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką).

153 Šioje byloje ieškovės netvirtina, kad ginčijamame sprendime nenurodyti elementai, kuriais remdamasi Komisija įvertino jų padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę. Todėl jų paprasčiausias kaltinimas, kad Komisija nepaaiškino, kodėl jos nebuvo vertinamos kitaip nei „WICU ir Cuprotherm“ gamintojai, turi būti atmestas. Iš tikrųjų, atsižvelgiant į šio sprendimo 152 punkte nurodytą teismo praktiką, EB 253 straipsnis negali būti aiškinamas kaip nustatantis Komisijai pareigą savo sprendimuose paaiškinti priežastis, dėl kurių apskaičiuodama baudos sumą ji netaikė alternatyvaus metodo, palyginti su faktiškai taikytuoju ginčijamame sprendime (šiuo klausimu pagal analogiją žr.1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Fiskeby Board prieš Komisiją*, T-319/94, Rink. p. II-1331, 127 punktą).

154 Antra, dėl šio kaltinimo pagrįstumo pirmiausia reikia priminti teismų praktikoje susiformavusius principus dėl individualios atsakomybės, kylančios padarius EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, t. y. sudarius kartelį.

155 Kalbant apie atsakomybę už patį pažeidimą, pažymėtina, kad iš teismų praktikos matyti, jog tai, kad įmonė tiesiogiai nedalyvavo visuose bendro kartelio sudėties elementuose, negali panaikinti jos atsakomybės už EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, jei yra įrodyta, kad ji neišvengiamai turėjo žinoti, kad jos slaptas elgesys buvo bendro plano dalis ir kad šis bendras planas apėmė visus kartelį sudarančius elementus (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 87 punktą; 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Buchmann prieš Komisiją*, T-295/94, Rink. p. II-813,

121 punktą ir 2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *AC-Treuhand prieš Komisiją*, T-99/04, Rink. p. II-1501, 130 ir 131 punktus).

156 Nustačiusi kartelio egzistavimą ir jo dalyvius Komisija, norėdama skirti baudas, turi išnagrinėti kiekvieno jų dalyvavimo sunkumą. Tai matyti tiek iš teismų praktikos (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 90 ir 150 punktus; minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 145 punktą; minėto Sprendimo *AC-Treuhand prieš Komisiją* 133 punktą), tiek iš gairių, kuriose numatytas skirtingas vertinimas, lemiantis specialų baudų dydžių apskaičiavimą, ir atsižvelgimas į reikšmingas sunkinančias bei lengvinančias aplinkybes, leidžiančias keisti baudos dydį, nelygu ar aktyvų, ar pasyvų vaidmenį įmonės vaidino darydamos pažeidimą.

157 Vis dėlto įmonei niekada negali būti skirta bauda, kurios dydis apskaičiuojamas remiantis jos dalyvavimu slaptuose veiksmuose, už kuriuos ji negali būti patraukta atsakomybėn (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sigma Tecnologie prieš Komisiją*, T-28/99, Rink. p. II-1845, 79–82 punktai).

158 Atsižvelgiant į minėtus principus reikia išnagrinėti ieškovių kaltinimą, kad Komisija neatsižvelgė į jų ribotą dalyvavimą kartelyje.

159 Neginčijama, kad ieškovės dalyvavo tik išplėstiniuose Europos susitarimuose ir kad jos atsakingos tik už dalyvavimą šioje kartelio dalyje (ginčijamo sprendimo 461 konstatuojamoji dalis). Vis dėlto Komisija nenagrinėjo klausimo, ar vienoje kartelio dalyje dalyvavęs ūkio subjektas Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalies prasme padaro ne tokį sunkų pažeidimą nei ūkio subjektas, kuris dalyvauja visose to paties kartelio dalyse. Šis klausimas ypač svarbus nagrinėjamu atveju, nes ieškovės nebuvo patrauktos atsakomybėn už dvi kitas kartelio dalis, t. y. už SANCO susitarimus ir WICU bei „Cuprotherm“ susitarimus.

160 Iš tikrųjų Komisija ginčijamo sprendimo 689 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad nereikėjo taikyti skirtingo požiūrio tik išplėstiniuose Europos susitarimuose dalyvavusiems ūkio subjektams ir subjektams, dalyvavusiems taip pat ir SANCO susitarimuose, nes bendradarbiavimas SANCO susitarimų viduje nebuvo glaudesnis nei bendradarbiavimas išplėstiniuose Europos susitarimuose.

161 Reikia konstatuoti, kad Komisijos argumentai yra klaidingi, nes atskirų kartelio dalių intensyvumo palyginimas galėjo būti reikšmingas, jei ieškovės būtų dalyvavusios keliose kartelio dalyse, tačiau nagrinėjamu atveju taip nebuvo.

162 Iš tikrųjų įmonė, kurios atsakomybė dėl kelių kartelio dalių yra nustatyta, daro didesnį poveikį šio kartelio veiksmingumui ir pažeidimo sunkumui nei ūkio subjektas, kuris dalyvauja tik vienoje to paties kartelio dalyje. Taigi pirmoji įmonė padaro sunkesnį pažeidimą nei antroji.

163 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, remiantis nuobaudų individualizavimo ir atsakomybės personalizavimo principu, Komisija, vertindama kiekvieno ūkio subjekto dalyvavimo kartelyje sunkumą, privalo atsižvelgti į tai, kad tam tikrais atvejais kai kurie ūkio subjektai nėra atsakingi minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* (87 punktas) prasme už visas šio kartelio dalis.

164 Taikant gaires vertinama turi būti specialių pradinių baudų dydžių nustatymo etape, nes atsižvelgimas į lengvinančias aplinkybes leidžia koreguoti tik pagrindinę baudą, atsižvelgiant į ūkio subjekto kartelio vykdymo būdus. Tačiau ūkio subjektas, kuris nėra atsakingas už tam tikras kartelio dalis, negali vaidinti kokio nors vaidmens vykdant tas dalis. Konkurencijos teisės normų pažeidimas dėl jo padaryto pažeidimo apimties ribotumo yra mažiau sunkus nei pažeidimas, priskirtinas ūkio subjektui, dalyvavusiam visose kartelio dalyse.

165 Komisijos argumentas, pagal kurį visi išplėstinių Europos susitarimų dalyviai naudojosi konkurencijos apribojimu, atsiradusiu dėl „SANCO gamintojų“ veiksmų, negali būti pripažintas tinkamu, nes ši institucija nepripažino ieškovių atsakingų už kartelio dalį, susijusią su SANCO susitarimais. Šiuo klausimu taip pat reikia pažymėti, kad kartelio dėl kainų antikonkurencinis poveikis gali būti naudingas ne tik minėto kartelio dalyviams, bet ir visiems atitinkamoje rinkoje veikiantiems tiekėjams.

166 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad apskaičiuojant baudas Komisija, neatsižvelgusi į tai, kad, priešingai nei KME grupė, *Wieland* ir *Boliden* grupė, ieškovės dalyvavo tik vienoje kartelio dalyje, ir dėl to skirtingas situacijas vertindama vienodai, nors toks vertinimas nėra objektyviai pagrįstas, pažeidė vienodo požiūrio principą.

167 Kalbėdama apie tokios išvados pasekmes, Komisija SANCO susitarimų atveju Bendrajam Teismui siūlo padidinti „SANCO gamintojams“ skirtas baudas, o ne mažinti ieškovių baudas. Teismas, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, vis dėlto mano, kad Komisijos nustatyta pradinė bauda, atsižvelgiant į pažeidimo dalyvaujant visose kartelio šakose sunkumą, yra tinkama ir kad reikia sumažinti ieškovėms

nustatytą pradinę baudą, kad būtų įvertinta aplinkybė, jog Komisija jas kaltina dėl dalyvavimo tik trečioje kartelio dalyje.

168 Komisijos tvirtinimas, kad ieškovės vaidino reikšmingą vaidmenį kartelyje, nepaneigia šios išvados. Iš tikrųjų pirmiausia reikia konstatuoti, kad Komisija ginčijamame sprendime nenurodė, kad IMI grupės vaidmuo išplėstiniuose Europos susitarimuose yra sunkinanti aplinkybė gairių prasme. Antra, Komisija vykstant šiam procesui nenurodė priežasčių, dėl kurių jos vertinimas šiuo klausimu būtų klaidingas. Todėl nustatant baudos dydį Teismas savu vertinimu neturi pakeisti Komisijos vertinimo dėl ieškovių vaidmens vykdant išplėstinius Europos susitarimus.

169 Be to, jei galima teigti, kad ieškovių nedalyvavimas SANCO susitarimuose pakankamai atsispindėjo specialioje pradinėje baudoje, nes ieškovių, kurios nepardavinėjo „SANCO vamzdžių“, rinkos dalis buvo apskaičiuota atsižvelgiant į visų neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių gamintojų apyvartą, įskaitant ir „SANCO vamzdžių“ pardavimą, reikia daryti toliau nurodytas išvadas.

170 SANCO susitarimai ir išplėstiniai Europos susitarimai buvo susiję su ta pačia atitinkama rinka, t. y. su neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinka. Todėl net nesant SANCO susitarimų Komisija būtų turėjusi atsižvelgti į SANCO vamzdžių apyvartą, kad apskaičiuotų ieškovių turimą atitinkamos rinkos dalį.

171 Tačiau WICU ir „Cuprotherm“ susitarimų atveju situacija yra kitokia. Šie susitarimai buvo susiję su produktais, kurių negalima pakeisti neizoliuotais variniais vandentiekio

vamzdžiais. Iš ginčijamo sprendimo 459 konstatuojamosios dalies matyti, kad neizoliuoti variniai vandentiekio vamzdžiai ir izoliuoti variniai vandentiekio vamzdžiai sudaro atskiras atitinkamas rinkas.

172 Todėl ieškovių, kurios veikė neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių rinkoje, rinkos dalį apskaičiuojant remiantis tiek izoliuotų, tiek neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvartomis, joms iš tikrųjų buvo priskirta mažesnė rinkos dalis, todėl joms nustatyta speciali pradinė bauda buvo mažesnė nei būtų buvusi nustatyta, jeigu jų rinkos dalis būtų apskaičiuojama remiantis tik apyvarta rinkoje, kurioje jos iš tikrųjų dalyvavo.

173 Ieškovių tvirtinimas, kad neizoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvartos sudėjimas su izoliuotų varinių vandentiekio vamzdžių apyvarta būtų buvęs būtinas, net jei WICU ir „Cuprotherm“ susitarimai nebūtų egzistavę, yra akivaizdžiai nepagrįstas. Nei iš teismų praktikos, nei iš gairių negalima daryti išvados, kad Komisija, skirtingo vertinimo tikslu nustatydama kartelio narių rinkos dalis, privalo atsižvelgti į kitų nei tie, dėl kurių padarytas nagrinėjamas pažeidimas, produktų apyvartas.

174 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia tik pakeisti ieškovėms skirtą baudą, kad būtų įvertintas jų nedalyvavimas SANCO susitarimuose. Šio pakeitimo konkrečios pasekmes bus nurodytos šio sprendimo 187–190 punktuose.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu

Šalių argumentai

175 Ieškovės nurodo, kad tarp joms skirtos baudos dydžio ir jų veiklos varinių vandentiekio vamzdžių srityje ekonominės vertės egzistuoja disproporcija. Ši disproporcija atsirado dėl to, kad rinkos dydis ir ieškovių apyvarta, kuriomis Komisija rėmėsi nustatydama baudas, buvo dirbtinai padidinta ir suteikė klaidingą realios rinkos vertės ir apyvartos vaizdą.

176 Šiuo klausimu ieškovės nurodo, kad jos, kaip vamzdžių gamintojos, neturi jokios įtakos pagrindinės jų naudojamos žaliavos, t. y. vario, kainai, kuri sudaro nuo 50 iki 65 % galutinės klientų mokamos kainos. Ieškovės primena, kad kartelis neapėmė apsirūpinimo variu ir visiškai negalėjo daryti poveikio vario kainai, nes metalo kaina nustatoma pagal dienos kvotas *London Metal Exchange* (Londono metalų birža). Ieškovių mokamą metalo kainos skirtumą paprasčiausia reikėjo perkelti klientams.

177 Ieškovės pažymi, kad jų argumentai susiję ne su pažeidimo sunkumo ir jo santykio su rinkos dydžiu vertinimu, o su proporcingumo principu, nurodytu gairių 5 punkto b papunktyje. Grįsdamos šį argumentą ieškovės taip pat nurodo Komisijos sprendimuose suformuotą praktiką.

178 Ieškovės priduria, kad jos savo veiklą varinių vandentiekio vamzdžių srityje, kurios apytikrė gryna vertė buvo 34 mln. EUR, pardavė už maždaug 18,1 mln. EUR. Ši kaina rodo, kad skirta bauda, t. y. 44,98 mln. EUR, yra neproporcinga.

179 Komisija prašo atmesti šį ieškinio pagrindą.

Bendrojo Teismo vertinimas

180 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nustatydama bendrą pradinę baudos sumą Komisija gali, bet neprivalo, atsižvelgti į paveiktos rinkos dydį (minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 134 punktas ir 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Roquette Frères prieš Komisiją*, T-322/01, Rink. p. II-3137, 149 ir 150 punktai), o tai ji ir padarė nagrinėjamu atveju.

181 Ieškovių nurodytas pagrindas pagrįstas prielaida, kad Komisija, vertindama atitinkamo sektoriaus vertę, nepagrįstai atsižvelgė į vario kainą.

182 Vis dėlto ši prielaida yra klaidinga. Iš tikrųjų nėra jokios pagrįstos priežasties apskaičiuoti apyvartos atitinkamoje rinkoje neatsižvelgiant į tam tikras gamybos išlaidas. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, visuose pramonės sektoriuose egzistuoja neišvengiamos galutinio produkto išlaidos, kurių gamintojas negali valdyti, tačiau kurios vis tiek yra esminis visos jo veiklos elementas, todėl nustatant pradinį baudos dydį jos turi būti įtrauktos į apyvartą (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95,

T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 5030 ir 5031 punktus).

183 Aplinkybė, kad vario kaina sudaro didelę varinių vandentiekio vamzdžių galutinės kainos dalį ar kad vario kainų svyravimo rizika didesnė nei kitų pirminių žaliavų, tokios išvados nepaneigia ir neįpareigoja taikyti gairių 5 punkto b papunkčio.

184 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovių nurodyti Komisijos sprendimai yra nereikšmingi, nes ankstesnė Komisijos sprendimų praktika nėra baudų konkurencijos srityje teisinis pagrindas.

185 Be to, reikia konstatuoti, jog ieškovių pateikti duomenys, tvirtinant, kad joms skirta bauda yra didesnė už veiklos varinių vandentiekio vamzdžių srityje vertę, yra nepakankami nuspręsti, kad joms skirta bauda yra neproporcinga. Iš tikrųjų ieškovės nenurodė elementų, kuriais grindžiami minėti duomenys.

186 Taigi reikia atmesti visą šį ieškinio pagrindą kaip nepagrįstą.

3. *Dėl galutinės baudos nustatymo*

187 Kaip matyti iš šio sprendimo 79–97 ir 154–174 punktų, reikia pakeisti ginčijamą sprendimą, nes Komisija, nustatydama baudos dydį, neatsižvelgė į tai, kad ieškovių

dalyvavimas kartelyje buvo laikinai nutrūkęs nuo 1994 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. balandžio 11 d., ir į tai, kad jos nedalyvavo SANCO susitarimuose.

188 Visi likę ginčijamame sprendime Komisijos išdėstyti argumentai ir šioje byloje taikytas baudų apskaičiavimo metodas išlieka nepakitę. Taigi galutinė bauda apskaičiuojama kaip toliau nurodoma.

189 Pradinė ieškovėms skirtina bauda sumažinama 10 %, kad būtų atsižvelgta į jų dalyvavimo kartelyje mažesnį sunkumą nei „SANCO gamintojų“. Taigi nauja ieškovėms skirtina pradinė bauda yra 21,42 mln. eurų.

190 Kadangi ieškovės per du kartus kartelyje dalyvavo dešimt metų ir vieną mėnesį, dėl dalyvavimo trukmės joms turi būti taikomas 100 % padidinimas, todėl pagrindinė bauda yra 42,84 mln. eurų. Atsižvelgiant į Komisijos remiantis 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriumi ieškovėms pritaikytą 10 % sumažinimą, galutinė ieškovėms skirtina bauda yra 38,556 mln. eurų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

191 Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Vis dėlto pagal minėto procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, jeigu kiekvienos

šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Bendrasis Teismas gali paskirstyti bylinėjimosi išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.

192 Atsižvelgdamas į tai, kad kiekvienos šalies dalis reikalavimų buvo atmesti, ir į šio sprendimo 94 punkte padarytą išvadą, Bendrasis Teismas nurodo, kad šios bylos aplinkybės tinkamai bus įvertintos nurodant Komisijai padengti visas savo ir 40 % ieškovių bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2004 m. rugsėjo 3 d. Komisijos sprendimo C (2004) 2826, susijusio su [EB] 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/38.069 – Variniai vandentiekio vamzdžiai), 1 straipsnio h–j punktus, kiek jie susiję su 1994 m. gruodžio 1 d.–1996 m. balandžio 11 d. laikotarpiu.**

2. **Sprendimo C (2004) 2826 2 straipsnio f punkte *IMI plc*, *IMI Kynoch Ltd* ir *Yorkshire Copper Tube* solidariai nustatytą baudą sumažinti iki 38,556 mln. eurų.**

3. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

4. **Nurodyti Europos Komisijai padengti savo ir 40 % *IMI, IMI Kynoch* ir *Yorkshire Copper Tube* bylinėjimosi išlaidų.**

5. **Nurodyti *IMI, IMI Kynoch* ir *Yorkshire Copper Tube* padengti 60 % savo bylinėjimosi išlaidų.**

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Paskelbta 2010 m. gegužės 19 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Ginčo aplinkybės ..... II - 1777

1. Administracinė procedūra ..... II - 1777

2. Ginčijamas sprendimas ..... II - 1780

Nagrinėjami produktai ir rinkos ..... II - 1786

Nagrinėjamo pažeidimo sudedamosios dalys ..... II - 1787

Susitarimai tarp „SANCO gamintojų“ ..... II - 1787

Susitarimai tarp „WICU ir“ Cuprotherm „gamintojų“ ..... II - 1788

Išplėstiniai Europos susitarimai ..... II - 1789

Nagrinėjamo pažeidimo trukmė ir tęstinumas ..... II - 1790

Baudų dydžio nustatymas ..... II - 1791

Pradiniai baudų dydžiai ..... II - 1792

— Sunkumas ..... II - 1792

— Diferencijuotas vertinimas ..... II - 1794

Pagrindinės baudos ..... II - 1795

Sunkinančios ir lengvinančios aplinkybės ..... II - 1798

1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymas ..... II - 1799

Galutinės baudos ..... II - 1800

Procesas ir šalių reikalavimai ..... II - 1801

Dėl teisės ..... II - 1802

1. Dėl prašymo iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą ..... II - 1803

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida ..... II - 1803

Šalių argumentai ..... II - 1803

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 1808

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu ..... II - 1814

Šalių argumentai..... II - 1814

Bendrojo Teismo vertinimas..... II - 1815

2. Dėl prašymo sumažinti baudą ..... II - 1818

Dėl pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu..... II - 1820

Dėl diskriminuojančio Komisijos tyrimo atlikimo būdo..... II - 1820

— Šalių argumentai..... II - 1820

— Bendrojo Teismo vertinimas..... II - 1821

Dėl tariamos ieškovių diskriminacijos, palyginti su SANCO susitarimų bei WICU ir „Cuprotherm“ susitarimų dalyviais..... II - 1824

— Šalių argumentai..... II - 1824

— Bendrojo Teismo vertinimas..... II - 1828

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu ..... II - 1835

Šalių argumentai..... II - 1835

Bendrojo Teismo vertinimas..... II - 1836

3. Dėl galutinės baudos nustatymo ..... II - 1837

Dėl bylinėjimosi išlaidų..... II - 1838